

KOMMITTÉN (Kn 1981:02) FÖR UNDERSÖKNING AV ALLVARLIGA OLYCKSHÄNDELSE

RAPPORT Nr 5:1985

Till Statsrådet och chefen för försvarsdepartementet

Kommittén för undersökning av allvarliga olyckshändelser får härmed slutredovisa resultatet av sin undersökning av skogsbränderna i Oskarshamn m.fl. kommuner i augusti 1983.

Kommittén har tidigare, i mars 1984, lämnat en delrapport (1:1984) avseende orsaken till de ifrågakvarande skogsbränderna. Den nu föreliggande rapporten gäller frågor om samordningen av räddningstjänsten m.m.

Kommitténs slutrapport har fördröjts på grund av att kommittén har avvaktat den rapport om skogsbränderna som länsstyrelsen i Kalmar län önskade sammanställa. Länsstyrelsens rapport "angående räddningsarbetet m.m. i samband med skogsbränderna i Kalmar län 1983" tillställdes kommittén i maj 1985.

Länsstyrelsens rapport avser i huvudsak de frågor som kommittén har ägnat uppmärksamhet. På grund härav och då kommittén i allt väsentligt delar de synpunkter och kan instämma i de förslag som länsstyrelsen har framfört i sin utförliga rapport inskränker sig kommittén här till att kommentera två frågor av särskilt intresse i rapporten (som bifogas).

Brändernas utveckling

Skogsbränderna utbröt på förmiddagen den 16 augusti 1983. Sedan man tidigt på förmiddagen den 18 augusti inom de berörda kommunernas brandförsvar hade bedömt att bränderna skulle vara under kontroll inom några timmar överraskades man av att vinden vid 14-tiden vred 180°, att vindstyrkan ökade till uppåt 12 m/sek samt att bränderna åter blossade upp. I länsstyrelsens rapport framhålls bl.a. att det i den nya spridningsriktningen fanns "våldigt lite släckningsstyrkor".

I detta läge riskerade man att helt förlora kontrollen över bränderna. Ytterligare hjälp begärdes då från brandförsvar både inom och utom Kalmar län samt från försvarsmakten. Senare under eftermiddagen tog länsstyrelsen, med stöd av den särskilda bestämmelsen i 12 § brandlagen, över ledningen av räddningsarbetet och förordnade brandchefen i Oskarshamn som särskild räddningsbefälhavare för insatsen.

I ifrågakvarande kustområde brukar under aktuell årstid sjövind råda under dagen och vinden brukar ofta kantra hastigt. Vidare brukar såväl vindstyrka som temperatur samt luftens och därmed markvegetationens torrhetsgrad kulminera på eftermiddagen.

Dessa omständigheter är erfarenhetsmässigt väl kända och brukar uppmärksammas vid utbildning i skogsbrandsläckning (jfr skogsbrandsläckningskommitténs utlåtande, SOU 1946:73, rörande metoder och materiel vid skogsbrandsläckning). På grund av nämnda omständigheter anser kommittén att berörda brandförsvar hade bort räkna med att branden skulle komma att åter blossa upp under eftermiddagen och att man därför också hade bort upprätthålla en högre beredskap.

Länsstyrelsens övertagande av ledningen

Vid nödläge, som kräver så omfattande räddningsåtgärder att ett särskilt ledningsorgan behövs för samordning av räddningstjänsten eller för samordning av räddningstjänsten med annan verksamhet, skall länsstyrelsen - enligt 12 § brandlagen - överta ledningen och förordna särskild befälhavare för räddningstjänsten på olycksplatsen.

Vid de nu ifrågakvarande skogsbränderna var länsstyrelsen från början informerad om brändernas utveckling och räddningsarbetets bedrivande. Med hänsyn till att det var fråga om omfattande bränder som samtidigt rasade i områden som ligger inom fyra kommuner, att bränderna till följd av den långvariga föregående torrperioden också kunde antas få ännu större omfattning och att räddningstjänsten måste samordnas med annan verksamhet, anser kommittén att det var riktigt att länsstyrelsen övertog ledningen, men att detta borde ha skett i ett tidigare skede.